

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. Голови Державної служби
статистики України

І. М. Жук

14 грудня 2014р.

ЗВІТ З ЯКОСТІ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ «ОБСТЕЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ПИТАНЬ СТАТИСТИКИ ПРАЦІ»

електронна пошта: T.Bochkareva@ukrstat.gov.ua

телефон: (044) 287-30-11, 287-70-33

Бочкарьова Т.В.

код державного статистичного спостереження 133001

Київ – 2014

Зміст

	Стор.
1. Вступ.....	3
2. Компоненти якості державного статистичного спостереження.....	6
2.1. Відповідність	6
2.2. Точність	7
2.3. Своєчасність та пунктуальність	11
2.4. Доступність та зрозумілість.....	12
2.5. Послідовність та зіставність.....	14
2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів.....	15
2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів.....	16
2.8. Конфіденційність, прозорість та захист.....	17
3. Заключна частина.....	17

1. Вступ

Стандартний звіт з якості державного статистичного спостереження підготовлено з метою інформування користувачів стосовно основних критеріїв та індикаторів якості результатів спостереження. Звіт містить загальну інформацію, яка не залежить від результатів конкретного періоду спостереження, а визначена чинною методологією, процедурами обробки та методами контролю даних та процесів тощо.

Звіт з якості орієнтований насамперед на широке коло користувачів статистичної інформації та є відправною точкою для підготовки більш детальних звітів з якості даних та результатів спостереження.

За радянських часів спостереження щодо розміру заробітної плати були щорічними, а в окремих галузях народного господарства щоквартальними. Щомісячні статистичні спостереження з питань кількості працівників, відпрацьованого ними часу та оплати їхньої праці були введені в статистичну практику з 1992р. Потреба у спостереженні за динамікою показника заробітної плати за короткі періоди часу виникла на тлі явища гіперінфляції та була зумовлена необхідністю інформаційного забезпечення моніторингу рівня доходів працюючого населення та їх диференціації. Сьогодні це державне статистичне спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці» (далі – ОПСП), яке проводиться з місячною періодичністю.

За понад двадцятирічну історію обстеження зазнало суттєвих змін з точки зору організації (застосування вибіркового методу з 2010р.), інформаційного наповнення (склад показників скорочувався з метою зменшення навантаження на респондентів), а також використання класифікацій.

Так, до 2002р. для узагальнення статистичної інформації спостереження використовувався Загальний класифікатор галузей народного господарства (ЗКГНГ). Ринкові перетворення в Україні, а також вимоги міжнародних стандартів щодо обміну статистичною інформацією країн європейської спільноти сприяли введенню в статистичну практику Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД). З січня 2002р. статистична інформація ОПСП узагальнюється та оприлюднюється за видами економічної діяльності, з січня 2013р. – відповідно до нової версії КВЕД (ДК 09:2010). Оскільки динамічні ряди мають велике значення для багатьох користувачів, проводився перерахунок існуючих статистичних динамічних рядів за певний період часу відповідно до зазначених змін.

Методологія визначення основних показників ОПСП протягом зазначеного часу не змінювалася, що дозволяє проводити порівняння в динаміці.

Головною метою проведення ОПСП є отримання інформації щодо кількості найманих працівників підприємств, руху кадрів, відпрацьованого часу, фонду оплати праці та його структури, розподілу працівників за розмірами заробітної плати, укладання колективних договорів та витрат на утримання робочої сили та інших виплат, що не входять до складу фонду оплати праці.

ОПСП відповідно до довідника розділів статистики відноситься до розділу 1.02 "Ринок праці" за тематикою статистичного виробництва 1.02.02 "Оплата

праці та соціально-трудова відносинами". Дані обстеження пов'язані та аналізуються в комплексі з даними інших обстежень, що відносяться до зазначеної тематики, зокрема обстежень вартості робочої сили, стану виплати заробітної плати та інших.

Для даних ОПСП готуються базові (щорічно) та підсумкові звіти з якості, які розміщуються у відповідному розділі веб-сайту Держстату.

Міжнародним стандартом, на якому базується ОПСП, є резолюція 12-ої Міжнародної конференції статистиків праці (жовтень 1973р.), що відноситься до інтегрованої системи статистики заробітної плати.

Нормативно-правовою основою проведення обстеження є закони України «Про державну статистику», «Про оплату праці», щорічні плани державних статистичних спостережень та інші.

Порядок здійснення обстеження визначений у таких методологічних документах:

Методологічних положеннях державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці», затверджених наказом Держстату від 18.08.2014 № 241 (далі – Методологічні положення ОПСП);

Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженій наказом Держкомстату від 13.01.2004 № 5, зареєстрованій у Мін'юсті 27.01.2004 за № 114/8713;

Інструкції зі статистики кількості працівників, затвердженій наказом Держкомстату від 28.09.2005 № 286 (зі змінами від 05.10.2006 № 466), зареєстрованій у Мін'юсті 30.11.2005 за № 1442/11722;

Методиці формування вибірки для проведення поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затвердженій наказом Держкомстату від 31.05.2010 № 202 (далі – Методика формування вибірки);

Методиці оцінювання показників за результатами поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затвердженій наказом Держкомстату від 16.03.2011 № 64 (далі – Методика оцінювання показників);

Методиці розрахунку характеристик надійності оцінювання показників поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затвердженій наказом Держкомстату від 20.12.2011 № 356 (далі – Методика розрахунку характеристик надійності);

Методиці розрахунку індексів реальної заробітної плати, затвердженій наказом Держстату від 13.09.2012 № 378, зареєстрованій у Мін'юсті 21.11.2012 за № 1950/22262.

Зазначені методологічні документи розміщені на офіційному веб-сайті Держстату (http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/menu/11_rp.htm).

Звітно-статистичною документацією обстеження є дві форми державного статистичного спостереження № 1-ПВ (місячна) та № 1-ПВ (квартальна) "Звіт з праці", а також інструкції (роз'яснення) щодо їх заповнення (http://ukrstat.gov.ua/albom/albom_2014/32.htm).

Узагальнена статистична інформація за результатами ОПСП оприлюднюється на державному рівні:

в експрес-випусках

«Розподіл працівників за розмірами заробітної плати»,
 «Рух кадрів та використання робочого часу найманих працівників»,
 «Кількість, робочий час та оплата праці найманих працівників»,
 «Сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції»;

у статистичних бюлетенях

«Статистичний бюлетень» № 2
 «Основні макроекономічні показники соціально-економічного розвитку України»,

«Соціально-економічний розвиток України»,
 «Соціально-економічний розвиток регіонів України»,
 «Регіональний людський розвиток»;

у статистичних збірниках

«Україна в цифрах»,
 «Україна»,
 «Регіони України»,
 «Україна та країни СНД»,
 «Статистичний щорічник України»,
 «Праця України»,
 «Соціальні індикатори рівня життя населення»,
 «Жінки і чоловіки в Україні»,
 «Діти, жінки та сім'я в Україні»,
 «Промисловість України»,
 «Сільське господарство України»,
 «Транспорт і зв'язок України»;

в економічних доповідях

«Про соціально-економічне становище України»,
 «Заробітна плата та стан її виплати»,
 «Ринок праці»,
 «Використання найманої праці на підприємствах»,
 «Сільське господарство України»;

на офіційному веб-сайті Держстату

у розділі «Статистична інформація», підрозділах «Доходи населення» та «Ринок праці»;

у засобах масової інформації.

Для поширення статистичної інформації за результатами ОПСП територіальні органи державної статистики мають власні веб-сайти з відповідними деталізованими регіональними даними.

Постійні користувачі статистичної інформації ОПСП у міжнародних організаціях, зокрема, Міжнародній організації праці (МОП), Європейській статистичній службі (Євростат), Міжнародному Валютному Фонді (МВФ) та інших, отримують зведені дані щодо середньооблікової кількості штатних працівників та в еквіваленті повної зайнятості, номінальної середньої заробітної плати, індексів реальної заробітної плати у визначених розрізах (у цілому по

країні, за видами економічної діяльності, регіонами, статевою ознакою) та за певні часові періоди.

2. Компоненти якості державного статистичного спостереження

2.1. Відповідність

Відповідність показує ступінь задоволення поточних та потенційних потреб користувачів у статистичній інформації. Вона свідчить про те, чи вся необхідна статистична інформація, отримана під час проведення державного статистичного спостереження, представлена та якою мірою його методологія (зокрема в частині визначень, класифікацій, показників) відображає потреби користувачів.

Основними показниками, що отримуються за результатами ОПСП, є середньооблікова кількість штатних працівників, середньомісячна заробітна плата штатного працівника, відпрацьований час штатним працівником, кількість прийнятих та кількість вибулих працівників.

За результатами обробки первинних даних ОПСП, крім абсолютних показників, розраховуються також відносні величини: темпи зростання/зменшення середньооблікової кількості штатних працівників, номінальної заробітної плати; структура фонду оплати праці; розподіл працівників за розмірами заробітної плати; співвідношення заробітної плати жінок і чоловіків; відношення розміру заробітної плати працівників області (виду економічної діяльності) до середнього рівня заробітної плати по економіці країни тощо. Базовим періодом спостереження є рік, що передує звітному.

Одиницею державного статистичного спостереження є місцева одиниця. Для ОПСП місцевими одиницями, з точки зору правового статусу, можуть виступати юридична особа, відокремлений підрозділ юридичної особи, а також структурний підрозділ підприємства.

Звітною (обліковою) одиницею (респондентом державного статистичного спостереження) є юридична особа та відокремлений підрозділ юридичної особи, які знаходяться на території України.

ОПСП охоплює всю територію України, види економічної діяльності, за виключенням Т «Діяльність домашніх господарств» та U «Діяльність екстериторіальних організацій» (за Національним класифікатором ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» (КВЕД-2010), який гармонізовано з європейською стандартною класифікацією видів економічної діяльності (NACE rev.2), та сектори економіки, крім сектору домашніх господарств S.14.

Статистична інформація, отримана за результатами проведення ОПСП, узагальнюється за територією здійснення діяльності одиниці спостереження, тобто за місцем прикладання праці найманих працівників, та групується відповідно до чинних національних класифікацій: Класифікації видів економічної діяльності, Класифікатора об'єктів адміністративно-територіального

устрою України, Статистичного класифікатора організаційних форм суб'єктів економіки, Класифікації інституційних секторів економіки України.

Результати ОПСП формуються у розрізах та з періодичністю:

на регіональному рівні: зведена інформація за регіоном у цілому, у розрізі видів економічної діяльності – щомісячно, за організаційно-правовими формами господарювання та у розрізі адміністративно-територіальних одиниць (визначений перелік показників) – щоквартально;

на державному рівні: зведена інформація по країні в цілому, за регіонами, та видами економічної діяльності – щомісячно, за організаційно-правовими формами господарювання – щоквартально, за інституційними секторами економіки (визначений перелік показників) – раз на рік.

Для забезпечення потреб користувачів за результатами розробки даних ОПСП формуються також динамічні ряди основних показників:

середньооблікова кількість штатних працівників (починаючи з 1991р.),

фонд оплати праці штатних працівників (починаючи з 1991р.),

відпрацьований час штатними працівниками (починаючи з 1991р.),

середня заробітна плата штатного працівника в економіці (починаючи з 1955р.),

середня заробітна плата штатного працівника в промисловості (починаючи з 1940р.).

Під час порівнянь показників у грошовому вимірі, наприклад середньої заробітної плати, за тривалий період часу необхідно брати до уваги зміни грошової одиниці, а також такі фактори впливу, як інфляційні процеси, структурні зміни в економіці тощо.

2.2. Точність

Точність статистичних результатів – це ступінь близькості оцінок показників до їх дійсних (точних) значень. При цьому оцінкою показника є розраховане значення показника для генеральної сукупності, отримане за результатами вибіркового спостереження.

За результатами ОПСП розраховуються оцінки показників ринку праці, які характеризують генеральну сукупність статистичних одиниць.

Первинні статистичні дані надходять до органів державної статистики від респондентів спостереження у вигляді звітів. Показники у звітах визначаються на підставі даних первинного обліку. Це забезпечує можливість порівняння даних, їх контроль. Достовірність гарантується юридичною відповідальністю керівників. Згідно зі ст. 18 Закону України "Про державну статистику" надання звітів є обов'язковим для визначених респондентів ОПСП.

За часом реєстрації даних ОПСП є поточним обстеженням та здійснюються за показниками форми № 1-ПВ (місячна) та № 1-ПВ (квартальна). Це дає можливість частину показників отримувати на місячній основі, а більш широке їх коло – щоквартально. Окремі блоки питань вивчаються один раз на рік.

За охопленням ОПСП є несутільним вибіркоvim обстеженням, у якому приймають участь одиниці з середньою кількістю найманих працівників більше 9 осіб.

З урахуванням міжнародної практики ОПСП організовано на основі комбінованого підходу, який полягає у такому: звітні одиниці з середньою кількістю найманих працівників від 10 до 49 осіб включно обстежуються вибірково, а більше 49 осіб – суцільно.

Формування сукупності одиниць ОПСП органи державної статистики здійснюють на центральному рівні щорічно.

Порядок проведення робіт з формування й актуалізації сукупності здійснюється відповідно до Роз'яснень щодо проведення робіт з формування й актуалізації сукупностей одиниць та переліків звітних (облікових) одиниць (респондентів) державних статистичних спостережень від 25.10.2013 № 18.1–11/5.

Формування генеральної сукупності одиниць ОПСП здійснюється на основі даних Статистичного реєстру підприємств, критеріями відбору є наступні:

№ з/п	Критерії формування генеральної сукупності	Класифікації	Ознака критеріїв формування
1.	інституційний сектор економіки	KICE	S.11 "Нефінансові корпорації" S.12 "Фінансові корпорації" S.13 "Сектор загального державного управління" S.15 "Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства"
2.	тип статистичної одиниці	Довідник типів статистичних одиниць	місцева одиниця
3.	організаційна форма суб'єктів економіки	СКОФ	усі організаційні форми суб'єктів економіки
4.	вид економічної діяльності	КВЕД	основний вид діяльності за КВЕД секції А–S
5.	розмір підприємства	x	кількість найманих працівників більше ніж 0
6.	ознака економічної діяльності	x	активне

В процесі визначення переліку респондентів, що підлягають обстеженню, використовується інформація інших державних статистичних спостережень і адміністративних даних (за можливості). По кожному з використаних джерел здійснюється оцінка якості інформації.

Також обов'язковим етапом робіт з організації ОПСП є контроль якості формування вибірки, який здійснюється після реалізації процедур відбору.

Детальну інформацію щодо принципів побудови вибіркової сукупності ОПСП викладено в Методиці формування вибірки (http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2010/202/metod.htm).

Отримані за результатами ОПСП оцінки показників з високим рівнем ймовірності дещо відрізняються від дійсних значень цих показників для генеральної сукупності. Ці відмінності називаються похибками.

Ступінь надійності оцінки показника визначається похибками, що походять з двох основних джерел: похибки вибірки та невибіркові похибки.

Оскільки ОПСП є вибірковим обстеженням, йому властиві похибки вибірки. Усунути такі похибки неможливо, але їх можна обчислити та врахувати підчас використання відповідної статистичної інформації.

Для визначення надійності оцінок показників за результатами обстеження підприємств із питань статистики праці розраховуються характеристики точності (надійності): стандартна та гранична похибка вибірки, коефіцієнт варіації. Методи визначення рівня точності (надійності) показників ОПСП викладено у Методиці розрахунку характеристик надійності (http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/356/n_opsp.zip).

Основними показниками ОПСП, для яких контролюється їх точність (надійність), тобто обчислюються похибки, є середньооблікова кількість штатних працівників та середня заробітна плата штатного працівника.

За рівнем надійності показники середньооблікової кількості штатних працівників та середньої заробітної плати штатних працівників мають високу точність. У цілому по Україні коефіцієнти варіації, розраховані для оцінок цих показників, є нижчими за 5% (0,2% та 0,3% відповідно). За видами економічної діяльності та регіонами оцінки цих показників також мають високу точність.

Аналіз характеристик надійності основних показників наводиться в базових звітах з якості, що оновлюються щорічно (http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/gdn/zvit/arh_zvit_b.html), а також підсумковому звіті з якості результатів ОПСП за 2012р. (http://ukrstat.gov.ua/suya/st_zvit/2013/zv_pra_12.zip).

Надійність оцінок вищезазначених показників за видами діяльності та регіонами розраховується та публікується також щомісячно в експрес-випуску "Кількість, робочий час та оплата праці найманих працівників".

Разом з тим рівень надійності оцінок показників за адміністративно-територіальними одиницями (містами, районами) має високу амплітуду коливання: серед них є оцінки як з високою точністю, так і з недостатньо високим рівнем точності, проте придатні для кількісного аналізу, а також такі, що придатні лише для якісного аналізу, тому їх слід використовувати обережно.

Зокрема, коефіцієнт варіації за адміністративно-територіальними одиницями у 2013р. коливався в таких межах:

за показником середньооблікова кількість штатних працівників від 0,1% до 22,0%;

за показником середньомісячна заробітна плата від 0,1% до 16,4%.

Зважаючи на рівень надійності показників ОПСП та враховуючи потреби користувачів, узагальнення й оприлюднення статистичної інформації за адміністративно-територіальними одиницями здійснюється за обмеженим колом показників.

Інформація про рівень надійності оцінок показників ОПСП за адміністративно-територіальними одиницями доступна користувачам на регіональному рівні.

У ході проведення ОПСП можуть виявлятися також окремі невібіркові похибки, які виникають унаслідок відмови респондентів від обстеження,

похибок вимірювання й обробки даних обстеження тощо. Аналіз невивірених похибок свідчить про їх випадковий характер.

Помилки виявляються завдяки контролю даних статистичного спостереження. Під час приймання звітів від респондентів ОПСП здійснюються такі види контролю:

зовнішній контроль – перевірка бланків форм на актуальність, правильність оформлення, повноту записів, наявність відповідей на всі питання програми спостереження та точності їх оформлення;

арифметичний контроль – перевірка правильності арифметичних розрахунків у формах;

логічний контроль – зіставлення значень показників, у т.ч. у динаміці й виявлення їх логічної сумісності.

Контроль повноти інформації, наданої респондентами, арифметичний, логічний контроль здійснюється автоматично в комплексі електронної обробки інформації ОПСП.

За підсумками результатів проведення контролю, з метою визначення причин виявлених помилок, можуть здійснюватися перевірки достовірності первинних даних, отриманих від респондентів.

У випадках відсутності даних здійснюється виявлення причин їх неотримання. Аналіз рівнів повних відповідей респондентів спостереження, а також рівнів їх невідповідей за причинами наводиться у звітах з якості результатів ОПСП.

У середньому по Україні рівень повних відповідей у 2013р. становив 96%, часткові відповіді в ОПСП не фіксуються.

Переважає більшість випадків неотримання інформації від респондентів (94%) пов'язана з об'єктивними причинами, наприклад, демографічними перетвореннями, припиненням роботи підприємств, їх банкрутством тощо.

Після обов'язкового контролю первинні дані за необхідності підлягають виправленню або редагуванню. У практиці проведення ОПСП спостерігаються два типи критичних випадків, які потребують коригування даних: коли респонденти за різних обставин не надали звіт за один або декілька періодів обстеження (місяців) протягом звітного року, а також при отриманні нетипових (екстремальних) даних.

У випадку неотримання звіту проводиться ретельний аналіз причин та за певних умов застосовуються процедури заповнення відсутніх даних (імпутації). Опис методів імпутації наводиться у Методологічних положеннях ОПСП (http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2014/241/met_polog.zip).

За виявлення суттєвих змін окремих первинних даних, які не є типовими для ОПСП, для зменшення їх впливу здійснюється коригування статистичних ваг одиниць спостереження. Інформація щодо системи статистичних ваг, яка використовується для проведення спостереження, та методів їх коригування надається у Методиці оцінювання показників (http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/64/metod.htm).

2.3. Своєчасність та пунктуальність

Своєчасність характеризує інтервал часу між моментом (періодом), у який відбувалося явище або процес, що описують статистичні дані, та датою готовності цих даних для використання.

Пунктуальність характеризує період часу між датою публікації даних і датою, на яку планували їх випуск і яку було заздалегідь анонсовано.

Статистична інформація за результатами ОПСП розробляється та оприлюднюється згідно з планом державних статистичних спостережень і порядком її розміщення на веб-сайті Держстату. Для зручності користувачів на веб-сайті розміщено "Каталог статистичних видань", у якому наведено перелік і терміни підготовки статистичних видань, зокрема за результатами ОПСП, а також графік оновлення матеріалів веб-сайту, у якому зазначені терміни розміщення основних результатів обстеження.

Збір, обробка й аналіз первинної та зведеної інформації ОПСП здійснюються у такі терміни.

Збір первинних даних на територіальному рівні	Обробка первинних даних на територіальному рівні	Обробка первинних даних на державному рівні	Аналіз зведених даних	Перше оприлюднення статистичної інформації
за формою №1-ПВ місячна «Звіт з праці»				
12 разів на рік щомісячно до 7 числа	до 14 числа після звітнього місяця	до 22 числа після звітнього місяця	до 25 числа після звітнього місяця	на державному рівні – до 26 числа, на територіальному рівні – до 28 числа після звітнього місяця
за формою №1-ПВ квартална «Звіт з праці»				
4 рази на рік до 7 числа після звітнього кварталу	до 22 числа після звітнього кварталу	до 32 дня після звітнього кварталу	до 45 дня після звітнього кварталу	на державному та територіальному рівнях – на 46 день після звітнього кварталу

Оприлюднення статистичної інформації здійснюється у заплановані терміни. У випадку необхідності перенесення цих термінів на веб-сайті Держстату для користувачів розміщується відповідне повідомлення.

Найоперативніші підсумки обстеження публікуються у вигляді експрес-випусків.

Вид публікації та назва	Період часу між закінченням періоду обстеження та датою публікації
експрес-випуск "Кількість, робочий час та оплата праці найманих працівників"	щомісячно, на 26 день після звітнього місяця
експрес-випуск "Розподіл працівників за розмірами заробітної плати"	щоквартально, на 44 день після звітнього кварталу

Основні результати ОПСП у динаміці та відповідні методологічні пояснення достатньо оперативно (на 28-29 день після звітнього періоду) доступні

для користувачів на веб-сайті Держстату в розділі «Статистична інформація/ Доходи населення».

Нестандартні запити, які одержуються від користувачів, у більшості випадків виконуються протягом 5-ти днів, що відповідає Закону України "Про доступ до публічної інформації".

2.4. Доступність та зрозумілість

Доступність – це характеристика простоти та легкості, з якою користувач може отримати статистичні дані; вона визначається фізичними умовами, за наявності яких користувачі можуть отримати доступ до статистичних даних.

Зрозумілість – це характеристика простоти та легкості розуміння користувачем статистичних даних; вона вимірюється через інформаційне середовище, в якому представлені статистичні дані, що супроводжуються відповідними метаданими.

Результати ОПСП доступні для користувачів у паперовому (публікації – статистичні збірники) та електронному вигляді.

Користувачам доступна вся інформація, що отримується за результатами обстеження, з урахуванням обмежень, пов'язаних з дотриманням вимог забезпечення конфіденційності первинної інформації.

Повний перелік видань за результатами ОПСП і стислий опис їхнього змісту наведено в щорічній публікації "Каталог офіційних статистичних публікацій", яка розміщена на офіційному веб-сайті Держстату (http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2012/12_2012/cat_14.rar).

Найбільш повно підсумки обстеження висвітлюються в статистичному збірнику "Праця України", який видається щорічно. Збірник уміщує інформацію, узагальнену за видами діяльності та регіонами України. Дані наводяться за звітний рік та у вигляді динамічних рядів. Матеріал подається в табличному та графічному вигляді.

У збірнику наведено методологічні пояснення щодо програми ОПСП, оцінки якості даних, а також методичні пояснення щодо основних термінів та системи показників. Збірник у паперовому вигляді безкоштовно за затвердженим переліком розсилки (50 екземплярів) надсилається органам законодавчої, виконавчої влади, профспілкам, профільним науковим установам, навчальним закладам та бібліотекам.

Збірник "Праця України" також можна замовити та придбати в ДП "Держаналітінформ" (адреса: 01023, м.Київ–23, вул. Еспланадна, 4–6, кімн. 413, 419; тел./факс: 289–77–62, 287–03–79; електронна пошта: iaa@dstati.kiev.ua; веб-сайт: www.iaa.kiev.ua).

Основні показники обстеження наводяться й у комплексних статистичних виданнях, зокрема збірниках "Статистичний щорічник України", "Україна в цифрах", "Регіони України", "Соціальні індикатори рівня життя населення" та ін.; статистичному бюлетені № 2; економічних доповідях "Про соціально-

економічне становище України", "Заробітна плата та стан її виплати", "Ринок праці" та ін.

Публікації, експрес-випуски та статистична інформація з питань за результатами ОПСП розміщені на офіційному веб-сайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у розділах:

- "Статистична інформація/Доходи населення";
- "Соціально-економічне становище регіонів України/Заробітна плата та стан її виплати" (щомісячна інформація);
- "Експрес-випуски/Статистика оплати праці та соціально-трудова відносин";
- "Публікації/14. Статистика праці".

Мікродані за результатами спостереження у вигляді окремих файлів на цей час не готуються. Водночас інформацію в межах розробки можна замовити офіційно або отримати шляхом безпосереднього відвідування органу державної статистики в установленому порядку з метою виписування наявної статистичної інформації.

Методологічні аспекти ОПСП, основні визначення, наповнення показників, порядок їхнього розрахунку, алгоритми побудови системи вихідних показників, відображені у відповідних методологічних документах, які розміщені на офіційному веб-сайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у розділах "Методологія та класифікації/Методологічні положення зі статистики/Статистика праці" та "Державні статистичні спостереження/Метаописи державних статистичних спостережень: Статистика оплати праці та соціально-трудова відносин, 0133001 Обстеження підприємств із питань статистики праці.

Методологічними поясненнями також супроводжуються публікації за результатами ОПСП (збірник "Праця України" та експрес-випуск " Кількість, робочий час та оплата праці найманих працівників за січень __р.") та статистична інформація, що розміщується на веб-сайті у розділі "Доходи населення" (http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/gdn/Metod_gdn.htm).

Контакти для отримання додаткової інформації щодо результатів обстеження, відповідного методико-методологічного забезпечення, а також довідок щодо умов розповсюдження результатів ОПСП такі:

поштова адреса: 01601, м.Київ, МСП, вул. Шота Руставелі, 3

телефони: 234-21-32, 287-30-11, 235-00-82, 287-70-33

факс: 235-37-39

адреси електронної пошти: office@ukrstat.gov.ua;

T.Bochkareva@ukrstat.gov.ua

адреса електронної пошти для оформлення інформаційного запиту:

el.zapyt@ukrstat.gov.ua

адреса в Інтернеті: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2.5. Послідовність та зіставність

Послідовність двох або більше статистичних даних означає, наскільки у державних статистичних спостереженнях, у рамках яких вони вироблялися, використовувались однакові метадані – класифікації, визначення і сукупність, що вивчається, а також гармонізовані методи.

Зіставність – це окремий випадок послідовності, коли статистичні дані відносяться до тих самих об'єктів даних, а ціль їхнього об'єднання – зробити порівняння у часі або за регіонами, або за іншими сферами діяльності.

Властивість порівнянності даних є результатом дії ряду чинників, основні з яких можуть бути об'єднані у дві групи: концепції обстеження та методологія вимірювання.

Концепція ОПСП уключає такі елементи, як система показників (їх зміст, визначення), одиниці спостереження, генеральна сукупність, основа вибірки, звітний період та періодичність обстеження, географічне охоплення, міжнародні та національні стандарти, що застосовують в обстеженні тощо.

Група методології включає дизайн вибірки, методи збору та обробки даних, оцінювання показників та ін.

Аналізуючи дані обстеження, зокрема при здійсненні порівнянь результатів ОПСП за географічними районами, угрупованнями або в часі, особливо в тривалій динаміці, слід урахувувати зміни, які відбувались як у системі показників обстеження, так і в методах його організації та узагальнення даних.

До 2009р. включно обстеженням охоплювались великі, середні та малі одиниці (останні визначались за чисельним цензом). Починаючи з 2010 року, малі одиниці обстежуються на базі вибіркового методу. Мікроодиниці (з кількістю працівників менше 10 осіб), а також фізичні особи-підприємці в ОПСП не обстежуються.

Така організація спостереження дозволила суттєво зменшити звітне навантаження на респондентів та органи державної статистики й одночасно забезпечувати користувачів надійною інформацією.

Ураховуючи відмінності у сукупності обстежуваних одиниць, безпосереднє порівняння абсолютних показників обстеження, зокрема щодо кількості працівників, обсягів фонду оплати праці тощо, з відповідними показниками попередніх років є некоректним.

Зіставлення середніх і відносних показників, наприклад розміру та індексів середньомісячної номінальної та реальної заробітної плати, з аналогічними показниками в ретроспективі можливе за умови приведення їх до єдиної методології.

З метою таких порівнянь у динаміці темпи росту показників (індекси) у статистичних виданнях наводяться за розрахунками, здійсненими на базі порівнянної сукупності за допомогою ланцюгового індексу.

Починаючи з січня 2002 року, розробка та публікація даних з питань статистики праці здійснюється за Класифікацією видів економічної діяльності

(КВЕД), затвердженою наказом Держкомстату від 22 жовтня 1996р. № 441, уведеною на заміну Загального класифікатора галузей народного господарства (ЗКГНГ). Частина вихідних показників обстеження у річному вимірі за 1995–2001 роки була перерахована за КВЕД на рівні секцій та наводиться у статистичних виданнях і надається користувачам з відповідними поясненнями.

Обстеження здійснюється щомісячно, при цьому більша частина (76%) вхідних показників отримується щоквартально. Отримані вихідні показники, що відносяться до різних періодів однакової тривалості (місяць, квартал тощо), є узгодженими і можуть комбінуватися в рамках звітнього року. Показники за визначений період можна порівнювати з відповідним періодом попереднього року або років. Порівнянними є відповідні показники за регіонами та видами економічної діяльності. Також результати ОПСП узгоджуються з показниками інших державних статистичних спостережень.

Детальний аналіз зіставності показників ОПСП з адміністративними даними та показниками інших спостережень, зокрема державного статистичного спостереження "Рівень заробітної плати працівників за статтю, віком, освітою та професійними групами", наводиться в підсумковому звіті з якості результатів ОПСП за 2012р. (http://ukrstat.gov.ua/suya/st_zvit/2013/zv_pra_12.zip).

2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів

Статистичну інформацію за результатами ОПСП споживають внутрішні та зовнішні користувачі. Внутрішніми користувачами є структурні підрозділи Держстату, які займаються питаннями макроекономічної та галузевих статистик, а також веденням реєстру статистичних одиниць. Основні зовнішні користувачі розподіляються за групами відповідно до сфери їхньої діяльності: державні органи, органи місцевого самоврядування, інші державні установи, наукові організації, профспілки та інші громадські організації, міжнародні організації, фізичні особи.

Ступінь відповідності результатів ОПСП потребам користувачів оцінюється за допомогою анкетних опитувань.

Згідно з результатами анкетного опитування користувачів про рівень задоволення потреб в інформації за підсумками ОПСП, проведеного у 2013 році, майже половину опитаних (48%) терміни поширення цієї інформації задовольняють повністю, таку ж кількість задовольняють частково.

Оцінки користувачів щодо якості інформації за підсумками ОПСП, містяться у підсумковому звіті з якості результатів ОПСП, а також більш детально наводяться у розділі "Анкетні опитування" веб-сайту Держстату. У цьому ж розділі користувачі ОПСП мають змогу ознайомитися із заходами, які здійснюються на підставі отриманих результатів анкетного опитування для поліпшення якості статистичної інформації.

Результати анкетного опитування свідчать також, що 87% користувачів статистичної інформації оцінили інформаційне забезпечення Держстату щодо основних показників обстеження (якість статистичної інформації та діяльність щодо підтримки користувачів) як "відмінну" та "добру".

Задоволення потреб користувачів статистичної інформації оцінюється також за змістом та кількістю запитів і пропозицій, отриманих поштою і під час проведення нарад і семінарів. Незадоволені запити аналізуються з точки зору необхідності та можливості подальших дій для їх задоволення, наприклад, публікація додаткових показників та узагальнень, нові види узагальнень тощо.

2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів

З метою оптимізації звітного навантаження, підвищення якості статистичної інформації, поліпшення звітно-статистичної документації, покращення порядку збирання форм державної статистичної звітності від респондентів, підвищення рівня їх довіри до органів державної статистики та заохочення їх до участі в державних статистичних спостереженнях запроваджено вимірювання звітного навантаження.

Оцінка звітного навантаження на респондентів здійснюється на підставі Методики вимірювання звітного навантаження на респондентів, затвердженої наказом Держстату від 14.05.2013 № 149.

У 2014 році звітне навантаження на респондентів ОПСП зменшилося, зокрема, серед тих, які звітують за формою № 1-ПВ (місячна), на 8,8%, а за формою № 1-ПВ (квартальна) – відповідно на 9,4%.

За результатами анкетного опитування респондентів, середні витрати часу на заповнення звіту за формою № 1-ПВ (місячна) становлять 2 год. 40 хв., за формою № 1-ПВ (квартальна) – 4 год. 38 хв.

Не зважаючи на досить значні витрати часу на заповнення форм, більшості з числа опитаних респондентів (71% за формою № 1-ПВ (місячна) та 58% за формою № 1-ПВ (квартальна) було не складно зрозуміти інструкцію та зміст показників, підготувати інформацію та заповнити форму. Індекс задоволеності респондентів формою № 1-ПВ (місячна) становить 85%, формою № 1-ПВ (квартальна) – 77% (при середньому показнику по всіх державних статистичних спостереженнях 87%). Дещо нижчий рівень задоволення формою № 1-ПВ (квартальна) пояснюється більшою кількістю питань та необхідністю додаткових розрахунків на підставі даних первинного обліку.

З метою спрощення процедури подання респондентами форм для участі в ОПСП починаючи з 2010 року, впроваджено приймання електронної звітності засобами телекомунікаційного зв'язку.

Подання електронної звітності значною мірою спрощує для респондента задачу звітування до органів державної статистики. Подання звітності у такий спосіб відбувається автоматично в будь-якій з найпоширеніших бухгалтерських програм. При цьому дані проходять автоматичний арифметичний і логічний контроль. Кількість респондентів, які подають звіти в електронному вигляді, постійно збільшується.

Відсоток звітування в електронному вигляді становить за формами № 1-ПВ (місячна) 44%, № 1-ПВ (квартальна) близько 35%.

Також зворотний зв'язок органів державної статистики з респондентами ОПСП забезпечується на регіональному рівні шляхом проведення інструктивних нарад.

2.8. Конфіденційність, прозорість та захист

Захист конфіденційної статистичної інформації є одним з основних принципів проведення ОПСП.

Необхідність дотримання принципу конфіденційності статистичної інформації визначено положеннями Закону України "Про державну статистику" та міжнародними стандартами.

Для забезпечення встановлених національним і міжнародним законодавством гарантій перед респондентами у практиці проведення ОПСП реалізуються такі заходи щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації:

- первинні дані, отримані органами державної статистики від респондентів у ході проведення державного статистичного спостереження, використовуються виключно для статистичних цілей;

- статистична інформація, отримана за результатами спостереження, надається користувачам у зведеному знеособленому вигляді;

- в окремих випадках, якщо є ризик розкриття конфіденційних (первинних) даних, статистична інформація, отримана в ході спостереження, не розповсюджується.

У ході проведення ОПСП забезпечується збереження і захист первинної статистичної інформації, яка отримується у вигляді заповнених статистичних формулярів.

Закон України "Про державну статистику" також визначає необхідність забезпечувати доступність, гласність і відкритість статистичної інформації, прозорість статистичної методології та статистичних методів, що відповідає міжнародним стандартам у галузі статистики. З метою забезпечення виконання цих положень у практиці ОПСП передбачено створення системи метаданих: методичних та методологічних документів стосовно його організації, проведення, збору даних, розробки інформації та її якості. Метадані спостереження оприлюднюються шляхом розміщення на веб-сайті Держстату та веб-сайтах територіальних органів державної статистики, надаються користувачам у публікаціях і засобах масової інформації.

3. Заключна частина

Важливою умовою подальшого розвитку ОПСП є забезпечення балансу між рівнем задоволення інформаційних потреб користувачів статистичної інформації, що передбачає застосування новітніх інформаційних технологій, та рівнем оптимізації процесу статистичного виробництва, що здійснюється шляхом раціоналізації вибору джерел для складення статистичної інформації з наданням переваги адміністративним даним.

На цей час існує потреба у встановленні постійно діючого зворотного зв'язку з користувачами статистичної інформації, респондентами ОПСП, органами, що провадять діяльність, пов'язану із збиранням та використанням адміністративних даних.

Основними напрямками розвитку ОПСП є:

- розроблення відповідних процедур і заходів для доступу до мікроданих для наукового використання. Така політика може бути засобом для більш тісних зв'язків із важливим сектором потенційних користувачів статистичної продукції;
- з метою мінімізації навантаження на респондентів продовжити роботи з укладання угод щодо взаємообміну інформаційними ресурсами з державними органами, установами та організаціями для можливості використання інформації з адміністративних джерел, застосовуючи статистичні процедури оцінки;
- поглиблення використання європейської методології з метою розрахунку індексу вартості робочої сили на базі даних ОПСП;
- розширення складу метаданих.